

A Kincstár központi épülete

A Magyar Államkincstár központja Budapest szívében, a Hold utca 4. szám alatt található. A volt Postatakarékpénztár épülete a főváros egyik legszebb műemléke.

Lechner Ödön legkiemelkedőbb alkotása másfél év alatt készült el: 1901-ben adták át. A szűkös anyagi lehetőségek ellenére az építész hatalmas és pompás, a saját korában ugyanakkor rendkívül modernnek számító szecessziós épületet hozott létre.

Alkotásaiban Lechner fő feladatának tekintette a nemzeti jelleg hangsúlyozását. A Postatakarékpénztár tervezésénél a mester a takarékoság és a megbízhatóság erényét helyezte középpontba, amelyeket kulcsfontosságúnak tartott a hazai gazdasági növekedés szempontjából. Ezek a célok erőteljesen megmutatkoznak az épület képi világában is. A féloszlopokon például – mint a gyűjtögetés és a szorgosság jelképe – majolikaméhek igyekeznek a takarékoságot szimbolizáló, stilizált kerámia méhkasok felé. A főhomlokzat két végén emelkedő tornyok csúcsán a szárnyas kígyók a megújulás, az örök mozgás és a változás jelképei, a sátorszerű tetőn megjelenő két bikafej pedig a megbízhatóságra, a szilárdságra és az anyagi biztonságra utal.

A takarékoság elve megmutatkozik a tömör alaprajzkészítésben is: az utcára néző irodákat például csak egymáson keresztül lehetett megközelíteni. Az egyszerű alaprajz előnye az volt, hogy a könnyen áthelyezhető válaszfalak segítségével az épület követhette a változó igényeket.

Az épület külső-belső terein megjelennek a lechneri szecesszió jellegzetes díszítőelemei, mint például a különböző népművészeti és virágmotívumok, valamint az öntöttvas formák. A tetőt gyönyörű, színes Zsolnay kerámiadíszek és -cserepek, a lépcsőházat fémgombokkal díszített öntöttvas oszlopok és egyedi stílusban készült kovácsoltvas kandeláberek ékesítik. Az épület legfőbb építészeti újdonságának számított a pénztárcsarnokot lefedő üvegkupola, amely a méhsejtszerű elemeken át beáradó fénnel tette ragyogóvá a pénztártermet.

Az intézménynek reprezentálnia is kellett az ügyfelek előtt. Ezt a célt szolgálta a bejárat, az előcsarnok és a lépcsőház pazar kialakítása.

Lechner fájlalta, hogy nem igazán érvényesül díszes homlokzatkompozíciója a keskeny utca miatt. Egy ismert anekdota szerint az egyik tanítványa csipkelődő megjegyzésére, hogy szükségtelen volt ilyen szépen kidolgozott tetőszerkezetet terveznie, a mester – a rá igen jellemző módon – azt válaszolta, hogy azt a madarak kedvére készítette.

A Postatakarékpénztár megszűnését követően, az 1950-es évek elején az épület új tulajdonosa a Magyar Nemzeti Bank lett. Mint a szomszédos bank székházának melléképülete a Hold utcai többek között könyvtárként és olvasóteremként funkcionált. A könnyebb átjárhatóság érdekében a két ház első emeletét híddal kötötték össze, melyet a pénzügyi munkatársai tréfásan úgy emlegettek, mint a „Sóhajok hídjá”.

Mire a műemlék a Magyar Nemzeti Bank birtokába került, megsemmisült sajnos – több más pótolhatatlan értékkel együtt – a pénztárcsarnok üvegtégla boltozata és maga a pénztárcsarnok is. Lényeges szerkezeti átalakítások azonban nem történtek a Hold utcai épület belsejében az idők során, hiszen eredetileg is irodaháznak épült.

2021-ben elkezdődött a földszinti üvegkupolás pénztárterem teljes körű felújítása azzal a céllal, hogy megőrizze a több mint százéves műemlék eredeti jellegét.

A pénztár csarnok négyzetes alaprajzú, magas központi résszel, alacsony melléktraktusokkal. A központi tér két sorban ívelő ablakkal áttört mellvéd fala négy műmárvány borítású, műkö lábazatú pillérek kötegen nyugszik. A pillérek fejrészt az épületre jellemző organikus formavilág díszíti. A belső üvegezés savmaratott virágmotívumos elemei közül több megmaradt eredeti állapotában.

A felújítás során visszaépítették az oldalsó körpilléereket, és megújultak a kupola gipszdíszítései, a szíromablakok, a padlóburkolatok és a világítás. A pénztár csarnok az acélszerkezetű, pallóborítású védőtető helyett a mai kor követelményeinek megfelelő magas minőségű, hőszigetelt, új üvegtetőt kapott, és egy járható tetőteraszt is kialakítottak körülötte. A rekonstrukcióval együtt új funkciót kap az épületrész: állampapírok forgalmazására alkalmas irodákat és ügyfélszolgálatot alakítanak ki benne.

Forrás: Moravánszky Ákos: Méhek és szegecsek; Dr. Zádori János: A Magyar Nemzeti Bank székháza; Gerle János-Lugosi László: A szecesszió Budapesten; Művészet